The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication

E-ISSN: 2146-5193

DOI: 10.7456/tojdac

Research Article / Araştırma Makalesi

TÜRKİYE'DEKİ ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN YÜKSEKÖĞRENİM DENEYİMLERİ: HAKLAR, UYUM VE MEMNUNİYET ALGILARI ÜZERİNE NİTEL BİR ANALİZ

INTERNATIONAL HIGHER EDUCATION EXPERIENCES IN TÜRKİYE: A QUALITATIVE ANALYSIS ON PERCEPTIONS OF RIGHTS, HARMONY, AND SATISFACTION

Faik TANRIKULU [1]
Fırat Semih AVŞAR[2]

ORCID: F.T. 0000-0002-0654-3140
F.S.A.0009-0001-0193-883X

[1] Faik Tanrıkulu
İstanbul Medipol University, Türkiye
E-malil/E-posta:
ftanrikulu@medipol.edu.tr

Corresponding author/Sorumlu yazar:
[2]Fırat Semih Avşar
İstanbul Medipol University, Türkiye
E-malil/E-posta:
firat.avsar@medipol.edu.tr

Received/Geliş tarihi: 06.01.2026

Benzerlik Oranı/Similarity Ratio: %2

Revision Requested/Revizyon talebi: 06.02.2026

Last revision received/Son revizyon teslimi: 23.03.2026

Accepted/Kabul tarihi: 27.03.2026

Etik Kurul İzni/ Ethics Committee Permission: İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu/ 176 / 23.12.2024

Citation/Atıf: Tanrıkulu, F. & Avşar, F. S. (2026). Türkiye'deki Uluslararası Öğrencilerin Yükseköğrenim Deneyimleri: Haklar, Uyum ve Memnuniyet Algıları Üzerine Nitel Bir Analiz. The Turkish Online Journal of Design Art and Communication, 16 (2), 965-986. https://doi.org/10.7456/tojdac.1857273

Öz

Küresel ölçekte hızlanan öğrenci hareketliliği, yükseköğrenimi yalnızca akademik bir eğitim alanı olmaktan çıkararak ülkelerin rekabet gücü, toplumsal uyum kapasitesi ve kültürel diplomasi hedefleriyle doğrudan ilişkili stratejik bir politika alanına dönüştürmüştür. Bu bağlamda Türkiye, artan uluslararası öğrenci sayısı ve uluslararasılaşma iddiasıyla küresel ağda daha belirgin bir konuma yerleşirken, uluslararası öğrencilerin üniversite deneyimlerini yalnızca "memnuniyet" ekseninde değil; haklara erişim, uyum ve eşitlik algısı gibi çok katmanlı göstergeler üzerinden değerlendirmek, politika tasarımı açısından kritik önem taşımaktadır. Bu çalışma, İstanbul'daki çeşitli üniversitelerde öğrenim gören 30 uluslararası öğrenciyle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmelere dayanmaktadır. Veriler MAXQDA kullanılarak tematik analizle çözümlenmiştir. Bulgular, katılımcıların yükseköğrenim ortamına ilişkin değerlendirmelerinin ikircikli bir örüntü sergilediğini göstermektedir: sosyal ilişkiler ve kültürel çeşitlilik uyumu destekleyen unsurlar olarak öne çıkarken, dil bariyeri, ekonomik kısıtlar, bürokratik süreçlerde rehberlik eksikliği, yapısal eşitsizlikler ve mikro ayrımcılık deneyimleri uyumu ve memnuniyeti zayıflatmaktadır. Özellikle Türkçe yeterliliği hem akademik başarı hem de toplumsal entegrasyon açısından belirleyici bir faktör olarak görünmektedir. Araştırma, sürdürülebilir uluslararasılaşma için üniversitelerin çok kültürlü yapıları güçlendirmesini; çok dilli oryantasyon ve hak bilgilendirmeyi kurumsallaştırmasını; ayrımcılıkla mücadele ve danışmanlık mekanizmalarını görünür ve erişilebilir hale getirmesini önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Öğrenciler, Yükseköğrenim Algısı, Kültürel Uyum, Akademik Memnuniyet, Nitel Analiz.

Abstract

The accelerating global mobility of students has transformed higher education from a purely academic field into a strategic policy area directly linked to countries' competitiveness, social cohesion capacity, and cultural diplomacy objectives. In this context, Türkiye has assumed a more visible position within global academic networks due to its increasing number of international students and its ambitions for internationalization. Accordingly, evaluating international students' university experiences not solely through the lens of "satisfaction," but rather through multidimensional indicators such as access to rights, adaptation, and perceptions of equality, is of critical importance for effective policy design. This study is based on semi-structured, in-depth interviews conducted with 30 international students enrolled at various universities in Istanbul. The data were analyzed through thematic analysis using MAXQDA. The findings reveal an ambivalent pattern in participants' evaluations of the higher education environment: while social relationships and cultural diversity emerge as factors that facilitate adaptation, language barriers, economic constraints, limited guidance in bureaucratic processes, structural inequalities, and experiences of micro-discrimination undermine both adaptation and satisfaction.In particular, proficiency in the Turkish language appears to be a decisive factor for both academic achievement and social integration. The study recommends that, in order to achieve sustainable internationalization, universities should strengthen their multicultural structures, institutionalize multilingual orientation and rights-based information, and make anti-discrimination and counseling mechanisms more visible and accessible.

Keywords: International Students, Perceptions of Higher Education, Cultural Adaptation, Academic Satisfaction, Qualitative Analysis.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

GİRİŞ

Eğitim amacıyla öğrenim gördüğü ülke dışında bulunan bireyleri tanımlamak için kullanılan uluslararası öğrenci kavramı küreselleşme ve yükseköğrenimin uluslararasılaşması süreçleriyle birlikte kültürlerarası etkileşimin artmasına paralel olarak akademik ve politik literatürde giderek daha fazla önem kazanmaktadır (UNESCO Institute for Statistics, 2024).

Küreselleşmenin ivme kazanması, yükseköğrenim alanında çeşitli yapısal dönüşümlere yol açmıştır. Bu süreç, yalnızca ekonomik ve teknolojik dönüşümleri değil; aynı zamanda bilgi üretim pratiklerini, akademik etkileşim biçimlerini ve kültürel paylaşım mekanizmalarını da köklü biçimde yeniden yapılandırmıştır. Uluslararası öğrenci kabulü, üniversitelerde kültürel çeşitliliği artırarak akademik etkileşim biçimlerini yeniden şekillendirmiştir. Bu durum, literatürde sıklıkla "yükseköğretimin uluslararasılaşması" olarak kavramsallaştırılan sürecin (Knight, 2015) yerel düzeydeki yansımalarını görünür kılmaktadır. Bu ilgi, yalnızca kuramsal tartışmalarla sınırlı kalmamakta; aynı zamanda öğrenciler ile devletler arasındaki somut etkileşimler, haklara erişim pratikleri ve bu alanı düzenleyen kurumsal politika çerçeveleri üzerinden de belirginleşmektedir.

2000'li yıllardan itibaren uluslararası öğrenci hareketliliğinin ekonomik, toplumsal ve kültürel boyutlarını ele alan çalışmaların sayısı belirgin biçimde artmıştır. Söz konusu literatür, uluslararası öğrencilerin deneyimlerinin yalnızca bireysel tercihler ve kurumsal koşullarla değil, aynı zamanda ülkeler arası güç ilişkileri ve küresel rekabet dinamikleriyle de yakından bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır (Altbach & Knight, 2007; Marginson, 2019; Baydemir & Bolat, 2024).

Uluslararası öğrenciler, geldikleri ülkelerde edindikleri eğitimsel ve kültürel referans çerçeveleriyle ev sahibi ülkenin yükseköğrenim sistemi arasında kurdukları etkileşim üzerinden, yükseköğrenim deneyimlerini çok boyutlu biçimde anlamlandırmakta ve değerlendirmektedir. Bu bağlamda, Türkiye'deki yükseköğrenim sisteminin uluslararası öğrenciler üzerindeki etkilerini akademik ve sosyal boyutlarıyla incelemek hem yükseköğretim politikalarının geliştirilmesi hem de uyum süreçlerinin güçlendirilmesi açısından önemli bir araştırma gündemi oluşturmaktadır.

Bu çalışma, uluslararası öğrencilerin yükseköğrenime ilişkin algılarını derinlemesine incelemeyi; hak bilincine sahip olup olmadıklarını ve bu bilincin akademik ile kişisel gelişimlerine nasıl yansıdığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu çalışma, uluslararası öğrenci hareketliliğini küreselleşme ve yükseköğrenimin uluslararasılaşması bağlamında ele alarak, öğrenci hakları ve yükseköğrenim deneyimi literatürüyle ilişkilendirilmiş kavramsal bir çerçeve sunmaktadır. Bu çerçeve, uluslararası öğrencilerin ev sahibi ülkelerde karşılaştıkları akademik, toplumsal ve kurumsal koşulların nasıl deneyimlendiğini anlamaya yönelik kuramsal tartışmalarla desteklenmektedir. Çalışmada ayrıca uluslararası öğrencilerin farklı ülkelerdeki konumları ve deneyimleri, karşılaştırmalı literatür ve politika uygulamaları üzerinden değerlendirilerek Türkiye bağlamını anlamlandırmaya yardımcı bir arka plan oluşturulmaktadır. Bu genel çerçeve üzerine inşa edilen ampirik kısımda ise Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin yükseköğrenime ilişkin algıları, deneyimleri ve karşılaştıkları temel güçlükler nitel veriler ışığında analiz edilmekte; bulgular doğrultusunda yükseköğrenimde uluslararasılaşmanın sürdürülebilirliği açısından politika ve uygulamaya dönük çıkarımlar geliştirilmektedir.

Bu kapsamda, elde edilen nitel veriler MAXQDA yazılımı aracılığıyla analiz edilmiş; öğrencilerin hak bilinci, akademik deneyimleri ve kişisel gelişimleri arasındaki ilişkiler tematik bir yaklaşımla ayrıntılı biçimde incelenmiştir. Araştırmaya farklı üniversitelerden ve farklı statülerden 30 uluslararası öğrencinin dâhil edilmesi, örneklemin çeşitliliğini artırarak bulguların karşılaştırılmıştır. Bu doğrultuda çalışma, bireysel ve kurumsal düzeyde çokkültürlülük ile hak bilincinin yükseköğrenim alanındaki yansımalarını bütüncül bir perspektifle tartışmayı amaçlamıştır. Ayrıca, katılımcıların Türkiye'deki üniversite deneyimleri çerçevesinde dil engelleri, ayrımcılık algıları, akran ilişkileri ve kültürel destek mekanizmaları sistematik biçimde ele alınmıştır.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Yükseköğrenim ve Uluslararası Öğrenciler

Küreselleşmenin etkisiyle yükseköğrenim kurumları, yalnızca bilgi üretim merkezleri olmanın ötesine geçerek kültürlerarası etkileşim alanları hâline gelmiştir. Artan öğrenci hareketliliği, ülkeler arasındaki akademik iş birlikleri ve uluslararasılaşma süreci, yükseköğrenimi küresel bir olguya dönüştürmüştür. Bu bağlamda uluslararası öğrenciler, hem ev sahibi ülkeler için kültürel çeşitliliğin önemli bir kaynağı hem de küresel eğitim ağlarının sürekliliğini sağlayan temel aktörler olarak öne çıkmaktadır. Çokkültürlülük teorisinin, çalışmanın kavramsal çerçevesini oluşturarak farklı kültürlerin bir arada var olma biçimlerinin öğrencilerin akademik ve sosyal yaşamlarına yansımalarını anlamada açıklayıcı bir zemin sunduğu düşünülmektedir.

Uluslararası öğrenciler, geldikleri toplumlarda şekillenen değerleri, gündelik pratikleri ve kültürel sermayeyi ev sahibi ülkeye taşımaktadır. Ev sahibi toplumun eğitim ortamında bu birikim, yeni etkileşim biçimlerinin ve kültürlerarası karşılaşmaların oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Nitekim bazı ülkeler söz konusu çeşitliliği toplumsal ve kültürel bir zenginlik olarak konumlandırırken, bazıları uyum güçlükleri, aidiyet tartışmaları ve kimlik gerilimleri gibi sorunlarla daha belirgin biçimde karşılaşabilmektedir. Bu çerçevede uluslararası öğrencilere yönelik algılar ve beklentiler, toplumsal değerler sistemi ile uygulanan göç ve yükseköğretim politikalarının yönelimine bağlı olarak ülkeden ülkeye farklılaşmaktadır.

Kültürel farklılıklar, dil engelleri ve dini unsurlar varlığını sürdürse de bilginin sınır tanımayan yapısı sayesinde öğrenciler, kültürel aktarımın ve küresel bilgi dolaşımının en önemli aktörleri hâline gelmiştir. Bu gelişmeler, üniversitelerin küreselleşmenin etkisiyle hızla dönüşmesini ve uluslararasılaşma politikaları çerçevesinde yeniden yapılanmasını zorunlu kılmıştır. Söz konusu dönüşüm, kurumların stratejilerini uluslararasılaşma ekseninde şekillendirmelerine olanak tanırken, uluslararası öğrenci hareketliliği ve akademik iş birlikleri üniversitelerin küresel ölçekte konumlanmasında belirleyici bir rol üstlenmektedir. Bu çerçevede hem ülkeler hem de yükseköğrenim kurumları, farklı kültürlere hoşgörüyle yaklaşan, kapsayıcı ve bütünleştirici politikalar geliştirmeye yönelmektedir. Üniversitelerin evrensel yapısı, kültürel çeşitliliğin yönetilmesi ve çokkültürlülüğün desteklenmesi açısından güçlü bir referans noktası sunmaktadır.

Uluslararası öğrenciler, gittikleri ülkelere ekonomik katkı ve akademik prestij sağlamaktadır. Uluslararası öğrenci hareketliliği, nitelikli iş gücü piyasalarının gelişmesine, ülkeler arasında eğitim anlaşmalarının yapılmasına ve hatta stratejik göç politikaları aracılığıyla küresel sermayenin önemli bir bileşeni hâline gelmesine imkân tanımaktadır.

McCowan (2025, s. 90), dünyanın farklı ülkelerinden öğrenci çekebilmenin; çeşitliliğe açıklık, küreselleşme ve uluslararasılaşmaya yönelik pek çok faktörle doğrudan ilişkili olduğunu belirtmektedir. Uluslararası öğrencilerin yükseköğrenim deneyimlerinde, üniversitelerin ve ev sahibi toplumun tutum ve davranışları belirleyici bir etken olarak öne çıkmaktadır (Tavares, 2025, s. 157). Uluslararası öğrencilerin yaşadıkları her deneyim, geldikleri ülke açısından da önemli sonuçlar doğurmaktadır. Uluslararası öğrenci kabul eden ülkeler arasında yer alan Fransa, Avrupa'da en fazla öğrenci ağırlayan ülkelerden biri olarak kültürel uyumu destekleyen politikalarıyla dikkat çekmektedir (Jamid, 2025, s. 124).

Öğrenci hareketliliği bireylerin iletişim becerilerini geliştirdiğini, akademik ve toplumsal alanlarda özgüvenlerini artırdığını ortaya koymaktadır. Uluslararası öğrencilerin yurt dışına yönelme nedenleri, bu hareketliliği destekleyen itici faktörler ve öğrencileri çeken ülkeler incelendiğinde; ülkelerin eğitim koşulları ve eğitimin uluslararası tanınırlığının belirleyici olduğu görülmektedir (Akgün & Çelik, 2022, s. 90).

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Çokkültürlülük Teorisi: Küreselleşme Sürecinde Üniversiteler

Küreselleşen ve hızla dönüşen dünya düzeninde yükseköğrenim kurumları, yalnızca bilgi üreten yapılar olmaktan çıkarak kültürlerarası etkileşimin merkezleri hâline gelmiştir. Kapsamlı uluslararasılaşma stratejilerinin etkisiyle çağdaş üniversiteler; sınır ötesi bilgi dolaşımını kolaylaştıran, farklı milletlerden öğrenciler arasında kültürel köprüler kuran ve bu yönüyle küresel ölçekte kamusal diplomasinin önemli araçları hâline gelen dinamik yapılara dönüşmüştür.

Bu kurumlarda bulunan öğrenciler ile akademik ve idari personel, sahip oldukları farklı geçmişler, kültürel miraslar ve deneyimler aracılığıyla üniversiteyi çokkültürlülük yapısını güçlendirmektedir. Bu bağlamda uluslararası öğrenci hareketliliğindeki artış, yükseköğrenim kurumlarını çokkültürlülük teorisi çerçevesinde yeniden değerlendirmeye zorlamaktadır. Söz konusu teori, farklılıkların yalnızca tolere edilmesini değil, aynı zamanda bir zenginlik ve toplumsal değer olarak kabul edilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu yaklaşım, üniversitelerin uluslararasılaşma politikalarında yönlendirici bir rol üstlenmiş; çeşitliliği destekleyen, kapsayıcı ve kültürel uyumu teşvik eden eğitim politikalarının gelişmesine zemin hazırlamıştır. Özellikle kamu diplomasisi bağlamında çokkültürlülük yaklaşımı, farklı milletler arasında karşılıklı anlayış ve hoşgörü temelinde etkileşimin güçlenmesine katkı sunmaktadır.

Çokkültürlülük kavramı, ilk kez 1941 yılında İngiltere'de, farklı etnik ve kültürel kimliklerin önyargılardan arınmış biçimde bir arada yaşayabildiği toplumları tanımlamak amacıyla kullanılmıştır (Doytcheva, 2009). Zaman içerisinde bu kavram, bir toplumsal uyum modeli olarak benimsenmiş ve kültürel çeşitliliğin bir tehdit değil, aksine toplumsal bir zenginlik unsuru olduğunu vurgulayan bir anlayışa evrilmiştir (Berry, 2001). Bu gelişme, çokkültürlülük olgusunun kuramsal açıdan farklı boyutlarıyla ele alınmasına olanak sağlamıştır. Çokkültürlülük üzerine yapılan çalışmalar, farklılık kavramını merkeze alarak küreselleşen toplumlarda bu farklılıkların varlığı ve yönetilmesinin eğitim ve çalışma yaşamına olan yansımalarını ayrıntılı biçimde incelemiştir (Kevser, 2020, s. 87). Bu toplumsal dönüşüm, küreselleşmenin kaçınılmaz sonuçlarından biri olarak değerlendirilmektedir.

Çokkültürlülük teorisi, üniversitelerde farklı kültürlerin yalnızca tolere edilmesini değil, aynı zamanda bir zenginlik olarak değerlendirilmesini savunmakta ve bu yönüyle üniversitelerin uluslararasılaşma politikalarına önemli bir çerçeve sunmaktadır (Özensel, 2012; Say, 2017). Küreselleşme süreci, bilginin hızlı dolaşımı ve teknolojik gelişmelerin artırdığı etkileşimle birlikte toplumsal yapıları dönüştüren temel dinamiklerden biri hâline gelmiştir (Amin, 1994, s. 70). Bu durum, Bauman'ın vurguladığı üzere, ulus-devletlerin kimlik anlayışlarını ve kültürel politikalarını sürekli dönüşüm içinde yeniden şekillendirmektedir.

Kymlicka'ya (2011) göre her toplum kendine özgü yaşam biçimlerine sahiptir ve bu durum kültürel ögelerin, yaşam tarzlarının ve davranış kalıplarının farklılaşmasına yol açmaktadır. Bu bağlamda çokkültürlülük, farklı kültürel özelliklere sahip grupların barışçıl ve uyumlu bir biçimde bir arada yaşamalarını sağlayan bir toplumsal yapı olmanın yanı sıra, toplum içindeki azınlık gruplarının kimliklerinin tanınması ve desteklenmesinin önemini vurgulayan bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir (Kymlicka, 1995; akt. Çifçi, 2020, s. 95).

Üniversitelerin evrensel, kapsayıcı ve kucaklayıcı yapısı, farklı kültürlerin bir arada bulunmasından doğan etkileşimi güçlendirmekte (Taşçı & Kızılkaya, 2025, s. 109) ve kültürel çeşitliliği görünür kılmaktadır. Bu yönüyle yükseköğrenim kurumları, küreselleşme sürecinde yalnızca bilgi üretim merkezleri değil, aynı zamanda çokkültürlülüğün somutlaştığı mekânlar hâline gelmektedir. Üniversitelerin evrensel ve kapsayıcı niteliği, farklı kültürlerin bir arada yaşamasıyla ortaya çıkan çeşitliliği yalnızca yansıtmakla kalmamakta; aynı zamanda bu çeşitliliğin sürdürülebilirliğini sağlayan bir platform işlevi de üstlenmektedir.

Bu doğrultuda küreselleşme sürecinde artan uluslararası öğrenci varlığı, yükseköğrenim kurumlarını somut bir çokkültürlülük örneğine dönüştürmektedir. Bu durum, küreselleşmenin kültürel ve toplumsal boyutlarının anlaşılmasında yükseköğrenimi önemli bir gözlem alanı hâline getirmektedir. Uluslararası öğrenci sayısındaki artışın, yükseköğrenim kurumlarını çokkültürlü yapılar hâline dönüştürmesi olası

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

görünmektedir. Bu nedenle Kongar'ın (1997) küreselleşmeyi kültürel, ekonomik ve siyasal boyutlar altında ele alan yaklaşımı, üniversitelerde gözlemlenen bu çokkültürlü dinamikleri anlamada yol gösterici bir çerçeve sunmaktadır.

Doytcheva'ya (2013) göre çokkültürlülük politikalarının amacı, belirli bir seçkin grubun çıkarlarını gözetmekten ziyade tüm bireylerin ve toplulukların tanınmasını ve onurlandırılmasını sağlamaktır. Bu nedenle bu politikaların kapsayıcı biçimde tasarlanabilmesi, tarihsel göç hareketlerinin ve farklı toplulukların ortak yaşam deneyimlerinin anlaşılmasıyla mümkün olabilmektedir. Bu bağlamda çokkültürlülük olgusunun tarihsel kökeni ve gelişim sürecinin incelenmesi, söz konusu politikaların anlamını derinleştirmektedir.

Çokkültürlülük teorisi ve uluslararasılaşma süreci çerçevesinde yükseköğrenimin kültürel zenginliği, üniversite ve kampüslerin evrensel niteliklerine yansımaktadır. Bu doğrultuda çokkültürlülük teorisi, yükseköğrenimin uluslararası boyutlarını değerlendirirken yalnızca akademik süreçleri değil; kültürel, yapısal ve toplumsal etkileşimleri de kapsamlı biçimde analiz etmeye olanak tanımaktadır. Bu yapısal dönüşümlerin kamu kurumlarının çalışmalarıyla desteklenerek ele alınması önem taşımaktadır. ÖSYM'nin (1992) *Seçilmiş Bazı Ülkelerde Yükseköğrenime Geçiş* başlıklı raporu, aday ülkelerin belirlenmesinde veri güvenliği, demokrasi, kültürel benzerlikler, yapısal uyum ve tarihsel-kültürel unsurları dikkate alarak eğitim ile toplum arasındaki karmaşık ilişkiyi ortaya koymaktadır.

Söz konusu rapor, yükseköğrenime geçişte yalnızca eğitim politikalarının değil, aynı zamanda kültürel farklılıkların ve toplumsal yapının da belirleyici olduğunu göstermektedir. Ünal (2013), üniversiteler arası iş birliklerinin artırılması yoluyla Türkiye'ye uluslararası öğrencilerin çekilebileceğini, aynı zamanda Türk öğrencilerin yurt dışına yönlendirilebileceğini ifade etmektedir. Bu durum, çokkültürlülüğün uluslararasılaşmaya sağladığı olumlu katkıların bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Devletlerin kültürel farklılıklarla yüzleşmesiyle ortaya çıkan bu zenginlik, ulus-devlet anlayışı üzerinde etkiler yaratarak toplumların birlikte yaşama kültürü, benzerlikler ve farklılıklar üzerinden yeni bakış açıları geliştirmesine zemin hazırlamaktadır (Barın, 2016, s. 59).

Türkiye'de Uluslararası Öğrenciler

Uluslararası öğrencilerin Türkiye'ye geliş süreci, 20. yüzyılın ortalarına kadar uzanmaktadır. Özellikle 1990'lı yıllarda Türkiye, farklı ülkelerden gelen öğrencilere sunduğu burs olanakları ve eğitim fırsatlarıyla uluslararası alanda dikkat çekici bir açılım gerçekleştirmiştir (Ergin & Türk, 2010, s. 36; Alımukhamedov, 2015, s. 119). Bu dönem, Türkiye'nin eğitim alanında uluslararası iş birliklerini teşvik etmeye başladığı, kültürlerarası etkileşimi ve dil paylaşımını önceleyen stratejik politikaların hayata geçirildiği bir başlangıç evresi olarak değerlendirilmektedir.

Alimukhamedov (2015, s. 119), Türkiye'de uluslararası öğrencilere yönelik çalışmaların 1990'lı yıllarda Büyük Öğrenci Projesi'nin uygulanmasıyla ivme kazandığını ve özellikle Asya ülkelerinden öğrenci çekmeye yönelik politikaların geliştirildiğini ifade etmektedir. Ergin ve Türk (2010, s. 36) ise uluslararası öğrencilerin Türkiye'ye yöneliminin, Soğuk Savaş sonrasında Türk dış politikasının yeniden şekillenmesi ve dil ile kültür alanında yürütülen kamu diplomasisi faaliyetlerinin bir sonucu olduğunu vurgulamaktadır.

Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından Büyük Öğrenci Projesi kapsamında burslarla desteklenen öğrencilere kırtasiye, barınma ve benzeri temel ihtiyaçlar sağlanmış; Türkiye ile Asya ülkeleri arasında ortak müfredatların geliştirilmesi ve dil uyumunun sağlanabilmesi amacıyla akademik ve sosyal ortamlar oluşturulmuştur. Turgut Özal'ın öncülüğünde hayata geçirilen bu proje ile özellikle Azerbaycan ve Türkiye arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesi ve dış diplomasi alanında olumlu etkileşimlerin artırılması hedeflenmiştir.

Projenin devam eden sürecinde, Türkiye'deki uluslararası öğrenci sayısının artmasına paralel olarak Türkiye Bursları Programı başlatılmıştır.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Yurt Dışı Türkler ve Akrabalar Başkanlığı (YTB, 2025) tarafından yürütülen bu program, öğrencilere maddi destek sağlamanın yanı sıra kültürel ve sosyal faaliyetlerle zenginleştirilmiş bütüncül bir öğrenim deneyimi sunmayı amaçlamaktadır.

Türkiye Bursları (2024), kültürlerarası etkileşimi teşvik eden ve dış diplomasiyi destekleyen stratejik bir araç olarak işlev görmektedir. Musizvingoza (2020, s. 588), uluslararası öğrenci sayısındaki artışın Türkiye'nin yürüttüğü uluslararasılaşma politikalarının bir sonucu olduğunu belirtmektedir. Bu politikalar, Türkiye'nin eğitim sistemini küresel ölçekte daha görünür kılarak uluslararası öğrenciler açısından ülkeyi cazip hâle getirmektedir. 1980'li yıllardan itibaren Türkiye yükseköğrenim sisteminde yaşanan yapısal dönüşümlerle birlikte özellikle Orta Doğu, Afrika ve Balkanlar'dan gelen öğrenci sayısında belirgin artışlar gözlemlenmiştir.

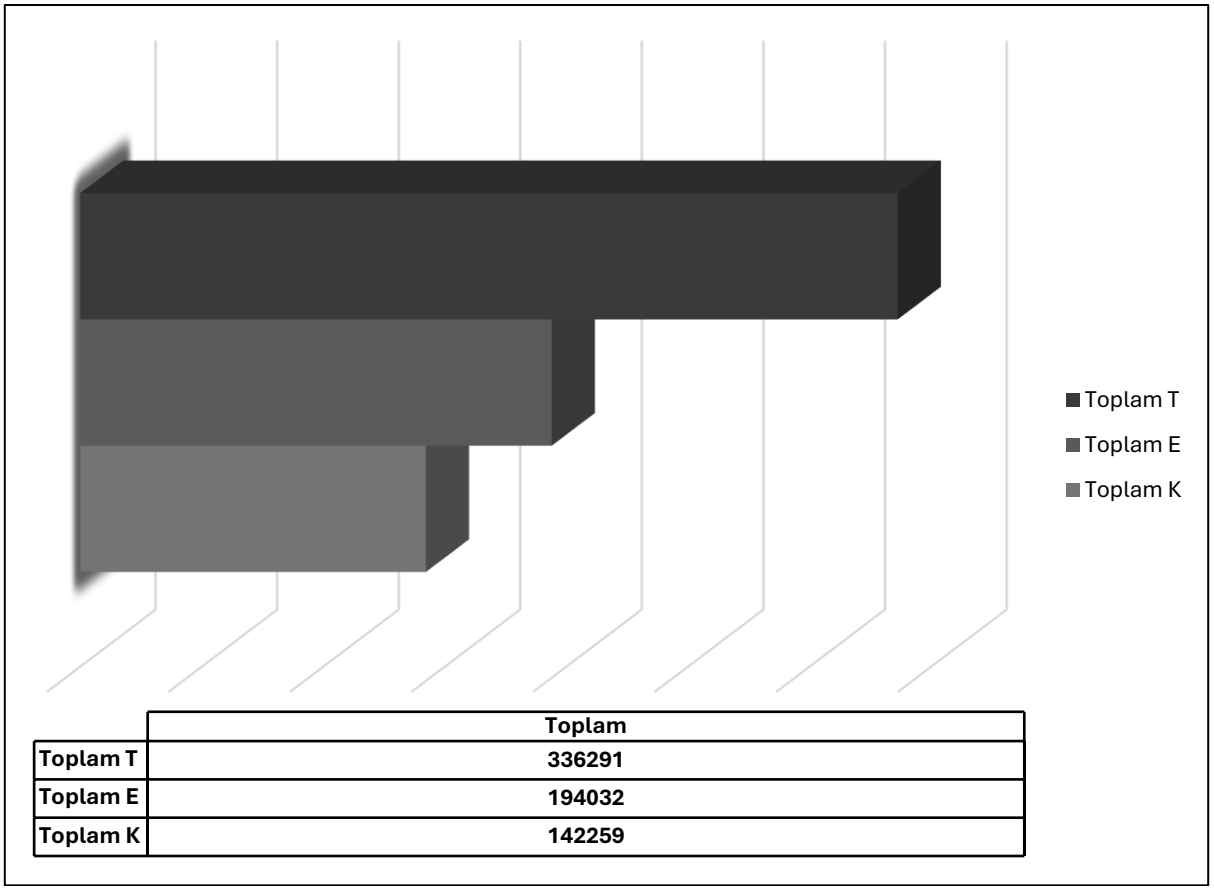
2000'li yıllarla birlikte Yükseköğrenim Kurulu (YÖK) ve çeşitli üniversiteler, uluslararasılaşma stratejilerini benimseyerek uluslararası öğrencilere yönelik programlar, burs olanakları ve destek mekanizmaları geliştirmeye başlamıştır. Mokrane ve Halaç (2022, s. 668), uluslararası öğrenci konusunun 1990'lı yılların başında Türkî Cumhuriyetler'in bağımsızlık süreciyle birlikte Türkiye açısından önemli bir politika alanına dönüştüğünü; 1992 yılında başlatılan Büyük Öğrenci Projesi'nin ise bu sürecin temel dönüm noktalarından biri olduğunu ifade etmektedir. Bu gelişmeler, kültürlerarası etkileşimi artırarak uluslararası iş birliği ve karşılıklı anlayışın güçlenmesine katkı sağlamıştır.

Cho (2017, s. 24), kültürel çeşitliliğin etkin biçimde yönetilmesinin bireylerin sosyokültürel özelliklerinin yanı sıra siyasi, dini ve ahlaki haklarının korunmasını mümkün kıldığını savunmaktadır. Bu bağlamda uluslararası öğrencilerin farklı kültürel geçmişlere sahip bireylerle etkileşim içinde olması hem akademik başarıyı destekleyen hem de toplumsal uyumu güçlendiren bir ortam oluşturmaktadır. Kaushal ve Lanati (2019, s. 3) tarafından incelenen OECD raporları ise uluslararası öğrencilerin ülke ekonomilerine sağladığı katkıya dikkat çekmekte; öğrencilerin daha iyi kariyer fırsatlarına ulaşmak amacıyla yurt dışında eğitim görme eğilimlerinin, eğitim ve iş gücü piyasasında yetkinlik gelişimini desteklediğini ortaya koymaktadır.

Yükseköğrenim Kurulu, 2017 yılında yayımladığı *Uluslararasılaşma Strateji Belgesi 2018–2022* ve 2024 yılında yayımladığı *Uluslararasılaşma Strateji Belgesi 2024–2028* başlıklı raporlarında, yükseköğrenim kurumlarının evrensel ve uluslararası standartlara sahip olması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu çerçevede uluslararası akademisyenler ve uluslararası öğrenciler, yalnızca bir ülkenin yükseköğrenim sisteminin bileşenleri olarak değil, aynı zamanda kurumların evrensel bir kimlik kazanmasında belirleyici rol oynayan aktörler olarak konumlandırılmaktadır.

Türkiye'nin uzun vadeli hedefleri arasında, uluslararası öğrenciler aracılığıyla kültürel etkileşimi artırmak, bilgi ekonomisini güçlendirmek ve yumuşak güç kapasitesini geliştirmek yer almaktadır. Bu doğrultuda uluslararası öğrencilere yönelik sürdürülebilir ve kapsayıcı politikaların geliştirilmesi, Türkiye'nin hem bölgesel hem de küresel ölçekte rekabet gücünü artırma potansiyeline sahip görünmektedir.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

	Toplam
Toplam T	336291
Toplam E	194032
Toplam K	142259

Şekil 9. YÖK İstatistikleri, YÖK İstatistik (2024)[1]

Türkiye'nin uluslararası eğitim alanındaki rolü, yalnızca öğrenci kabulüyle sınırlı kalmamakta; aynı zamanda farklı kültürlerin bir araya gelmesine olanak tanıyarak bilgi paylaşımının artmasına ve bilimsel iş birliklerinin geliştirilmesine de katkı sağlamaktadır. Uluslararası öğrenci potansiyelinden en üst düzeyde yararlanabilmek amacıyla ülkeler, yükseköğrenimde uluslararasılaşmaya yönelik çeşitli stratejiler geliştirmekte; devletler ise öğrencilerin haklarının korunmasını esas alan politikalar çerçevesinde kapsamlı çalışmalar yürütmektedir. Bu yaklaşım, yükseköğrenim sistemlerinde uluslararası öğrencilerin kültürel, sosyal, ekonomik ve akademik açılardan küresel dinamiklere uyum sağlamada ve evrensel bilgi paylaşımını mümkün kılmada üstlendikleri rolü açık biçimde ortaya koymaktadır.

Türkiye'nin eğitim alanında küresel bir çekim merkezi olma yönündeki politikalarının etkisi, YÖK verileriyle somut biçimde gözler önüne serilmektedir. Uluslararası öğrenci sayısındaki artış, eğitim olanaklarının genişletilmesi, burs programlarının çeşitlendirilmesi ve yükseköğrenimde kalite standartlarının yükseltilmesiyle doğrudan ilişkilidir. Bu artış, yalnızca niceliksel bir büyümeyi değil; aynı zamanda çokkültürlülüğün güçlenmesi ve küresel etkileşimin artması bakımından Türkiye için önemli bir sosyal ve ekonomik zenginleşmeyi de ifade etmektedir. Türkiye'de yürütülen politikalar doğrultusunda uluslararası öğrenciler, "yumuşak güç" unsuru olarak konumlandırılmakta; bu bağlamda öğrencilerin Türkiye algısının şekillenmesinde çokkültürlülük belirleyici bir rol üstlenmektedir. Küreselleşme süreciyle birlikte ivme kazanan uluslararası öğrenci hareketliliği, farklı kültürlerin bir arada var olabildiği akademik ortamların oluşmasını sağlamış; bu ortamlar yükseköğretimin uluslararasılaşma sürecinde temel bir unsur hâline gelmiştir.

[1] YÖK İstatistik (2024), Uluslararası Öğrenci sayıları.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Uluslararası Öğrencilerin Türk Yükseköğrenim Deneyimleri

Uluslararası öğrencilerin Türk yükseköğrenim sistemindeki deneyimleri, akademik, psikolojik ve sosyokültürel uyum süreçleri açısından farklı boyutlardan ele alınmaktadır. Kadir (2025), öğrencilerin akademik özsaygıları ile akademik başarıları arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunduğunu; sosyal ve kültürel uyumun ise destekleyici çevresel faktörler aracılığıyla özsaygının güçlenmesine katkı sağladığını ortaya koymuştur. Benzer biçimde Akpınar (2025), uluslararası öğrencilerin psikolojik ve sosyal dayanıklılık süreçlerini incelemiş; kültürleşmeye bağlı stres faktörleri, çokkültürlü kimlik oluşumları ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkileri boylamsal analiz yöntemiyle değerlendirmiştir. Bu çalışmada, bireysel dayanıklılığın psikolojik iyi oluşu, sosyal dayanıklılığın ise kültürel kimlik gelişimini destekleyen bir unsur olduğu vurgulanmıştır.

Prikhodko (2025) ise uluslararası öğrencilerin psikolojik, sosyokültürel ve akademik uyum süreçlerini ele almış; öğrencilerin demografik özelliklerinin uyum üzerinde belirleyici olduğunu, kültürel benzerliklerin ve Türkçe yeterliliğinin uyum sürecini kolaylaştırdığını, akademik ve psikolojik destek mekanizmalarının ise bu süreci güçlendirdiğini ortaya koymuştur. Safawi (2025), Türkiye'de yükseköğrenim gören uluslararası öğrencilerin uyum deneyimlerini meta-sentez yöntemiyle analiz etmiş; uyum sürecini etkileyen temel faktörlerin bireysel hazırlık düzeyi, medya etkisi, ev sahibi ülkenin tutumları, olumlu yönlendirme ile burs ve barınma imkânları olduğunu belirlemiştir. Bununla birlikte uyum sürecinde yaşanan güçlüklerin, ağırlıklı olarak dil yetersizliği, davranış farklılıkları ve kültürel alışkanlıklardaki ayrışmalarla ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Bu literatür, mevcut çalışmanın dayandığı araştırma boşluğunu da ortaya koymaktadır. Önceki çalışmalar, uluslararası öğrencilerin uyum süreçlerini çok boyutlu biçimde ele almış olsa da hak bilinci ile akademik ve sosyal gelişim arasındaki ilişkiyi bütüncül bir yaklaşımla inceleyen kapsamlı bir araştırmanın eksik olduğu görülmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışma, Türkiye'de üniversitelerde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin yükseköğrenim deneyimlerini nitel bir araştırma yaklaşımıyla incelemektedir. Araştırmanın evrenini, Türkiye'deki üniversitelerde öğrenim gören uluslararası öğrenciler oluşturmaktadır. Evreni temsil ettiği varsayılan İstanbul örneklemi, uluslararası öğrenci yoğunluğunun yüksek olması ve farklı akademik ile kültürel arka planlara sahip öğrencilerin deneyimlerini yansıtma potansiyeli nedeniyle tercih edilmiştir. Örneklem, 18–30 yaş aralığında yer alan ve İstanbul'daki çeşitli üniversitelerde öğrenim gören 30 uluslararası öğrenciden oluşmaktadır. Bu yaş aralığının seçilme gerekçesi, lisans ve lisansüstü düzeyde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin büyük çoğunluğunun bu grupta yer almasıdır (UNESCO Institute for Statistics, 2024).

Ayrıca bu yaş grubunun, yükseköğrenim deneyimlerini değerlendirebilecek bilişsel ve sosyal olgunluğa sahip olduğu kabul edilmektedir. Katılımcı sayısı, nitel araştırmalarda veri tekrarının ortaya çıktığı ve tematik doyuma ulaşıldığı noktada sınırlandırılması ilkesine uygun olarak belirlenmiştir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2017). Bu bağlamda 30 katılımcı, derinlemesine mülakat çalışmalarında yaygın olarak kabul edilen örneklem büyüklüğüyle uyumludur. Çalışmada katılımcıların öğrenim gördükleri üniversitelerin devlet ve vakıf üniversite ayrımına dayalı karşılaştırmalı bir analiz yapılmamıştır.

Araştırmanın odağı, kurumsal yapıdan ziyade uluslararası öğrencilerin bireysel eğitim deneyimleri, algıları ve saha pratikleri üzerine kurulmuştur. Bu nedenle üniversite türü, bağımsız bir değişken olarak ele alınmamıştır. Araştırma kapsamında etik kurulundan bu çerçevede izin alınmıştır. Özel ve vakıf üniversite arasındaki değişkenler ayrı bir çalışma konusu olacağı değerlendirilmektedir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakat tekniği kullanılmıştır. Bu yöntem, katılımcıların yükseköğrenim deneyimlerine, hak algılarına ve kültürel uyum süreçlerine ilişkin öznel değerlendirmelerini ayrıntılı biçimde ifade etmelerine olanak sağlamaktadır.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Mülakatlar, kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılan katılımcılarla gerçekleştirilmiştir. Kartopu örnekleme tekniği, ulaşılması güç ve heterojen gruplara erişim sağlaması nedeniyle özellikle uluslararası öğrenciler üzerine yapılan araştırmalarda sıklıkla tercih edilmektedir.

Yarı yapılandırılmış mülakat soruları, uluslararası öğrencilerin kendi ülkelerinden Türkiye'ye geliş süreçleri, bilgi kaynakları, kültürel uyum deneyimleri, hak algıları ve eğitim memnuniyetlerini bütüncül biçimde kapsayacak şekilde literatür taraması temel alınarak hazırlanmıştır. Sorular oluşturulurken uluslararası öğrenci deneyimleri, yükseköğrenimde uyum, haklara erişim ve memnuniyet algılarına ilişkin önceki çalışmalar dikkate alınmıştır. Hazırlanan soru formu, etik kurul başvuru sürecinde değerlendirilmiş ve gerekli izinler alınarak saha uygulamasına geçilmiştir. Bu süreç, araştırmanın etik ilkelere uygun biçimde yürütülmesini sağlamıştır.

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler, çalışmanın diliyle uyumlu olacak biçimde Türkçe olarak yürütülmüştür. Çalışmaya Türkçe iletişim kurabilecek yeterliliğe sahip uluslararası öğrenciler dahil edilmiştir. Bu nedenle görüşme sürecinde herhangi bir çeviri veya tercüme uygulamasına ihtiyaç duyulmamıştır. Görüşme soruları araştırmacı tarafından Türkçe olarak hazırlanmış ve yine araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Böylece veri kaybı ve anlam sapmalarının önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Elde edilen veriler, MAXQDA yazılımı kullanılarak tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Nitel yöntemin tercih edilme gerekçesi, eğitim deneyimi, haklara erişim ve kültürel uyum gibi olguların bağlamsal ve yoruma dayalı anlamlar içermesidir. Hermenötik yaklaşıma uygun biçimde yürütülen analiz sürecinde veriler, açık kodlama yöntemiyle sınıflandırılmış ve belirlenen temalar altında bir araya getirilmiştir. Analiz aşamasında kod frekansları, kod matrisleri ve kelime bulutu görselleştirmelerinden yararlanılarak temalar arasındaki ilişkilerin bütüncül biçimde ortaya konulması sağlanmıştır.

Görüşmelerden elde edilen veriler deşifre edilerek MAXQDA nitel veri analiz programına aktarılmıştır. Analiz sürecinde öncelikle katılımcı ifadeleri üzerinden açık kodlama yapılmış; tekrar eden kavramlar, kelime vurguları, anlam birliktelikleri ve bağlamsal örüntüler dikkate alınarak kodlar oluşturulmuştur. Kodlama sürecinin ardından benzer kodlar tematik kümeler altında birleştirilmiş ve görüşme sorularının kapsamı ile literatürde yer alan kavramsal çerçeve doğrultusunda ana temalar yapılandırılmıştır. Bu süreçte kelime frekansları, kod matrisleri ve görselleştirme araçlarından yararlanılarak temalar arasındaki ilişkiler bütüncül biçimde yorumlanmıştır.

Analiz sürecinde oluşturulan temalar, yarı yapılandırılmış görüşme sorularının içerikleriyle doğrudan ilişkilidir. Örneğin "Kültürel Uyum ve Etkileşim" teması, katılımcıların sosyal ilişkileri, komşuluk deneyimleri ve uyum programlarına ilişkin sorularından; "Haklar ve Üniversite Hizmetleri" teması, üniversite hizmetleri, bilgilendirme faaliyetleri ve hak algısına yönelik sorulardan; "Bilgi Kaynakları ve Hazırlık Süreci" teması, Türkiye'ye gelmeden önceki bilgi edinme süreçlerini sorgulayan sorulardan; "Eğitim Deneyimi ve Memnuniyeti" teması ise akademik memnuniyet, önerme durumu ve kişisel kazanımlara ilişkin sorulardan türetilmiştir. Böylece temalar, veriyle uyumlu ve soruların kapsadığı alanları yansıtan bir yapıda oluşturulmuştur.

Bu çalışma, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi Tezli Yüksek Lisans Programı kapsamında Fırat Semih Avşar tarafından hazırlanan "Türkiye'deki uluslararası öğrencilerin yükseköğrenim hakkındaki algıları" başlıklı tezden üretilmiştir; araştırma için etik kurul izni ise İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun 23.12.2024 tarihli ve 176 sayılı kararı ile alınmıştır.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Araştırma Örnekleminin Demografik Özellikleri

Araştırmaya katılan 30 öğrencinin demografik profili incelendiğinde; grubun cinsiyet dağılımı açısından dengeli bir yapıda olduğu, katılımcıların %56,67'sini (n=17) kadınların, %43,33'ünü (n=13) ise erkeklerin oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 1. Araştırma Örnekleminin Demografik Özellikleri

Cinsiyet	Katılımcı Sayısı	Tamamına Oranı (%)
Kadın	17	56.67
Erkek	13	43.33

Toplam Öğrenci Sayısı: 30

Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında, %66,67'lik büyük bir çoğunluğun lisans düzeyinde eğitimine devam ettiği, bunu %26,67 ile yüksek lisans öğrencilerinin izlediği tespit edilmiştir. Yaş dağılımı açısından bakıldığında, grubun genç bir popülasyona sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Eğitim Durumları

Eğitim Durumu	Katılımcı Sayısı	Tamamına Oranı (%)
Lisans	20	66.67
Yüksek Lisans	8	26.67
Ön Lisans	2	6.67

Toplam Öğrenci Sayısı: 30

Katılımcıların yaklaşık yarısı (%46,67) 18-21 yaş aralığındayken, 22-25 yaş aralığındakiler %40'lık bir paya sahiptir. 26 yaş ve üzeri katılımcıların oranı ise %13,33 ile sınırlı kalmıştır.

Tablo 3. Katılımcıların Yaş Oranları

Yaş	Katılımcı Sayısı-	Tamamına Oranı (%)
18	1	3.33
20	5	16.67
21	8	26.67
22	5	16.67
23	6	20.00
24	4	13.33
25	1	3.33
26	1	3.33
27	2	6.67
28	1	3.33

Toplam Öğrenci Sayısı: 30

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Tablo 4. Katılımcıların Uyrukları

Ülke	Katılımcı Sayısı	Tamamına Oranı (%)
Türkmenistan	8	26.67
Suriye	6	20.00
Cezayir	4	13.33
Ürdün	3	10.00
Afganistan	1	3.33
Azerbaycan	2	6.67
Irak	1	3.33
Rusya	1	3.33
Tunus	1	3.33
Bangladeş	1	3.33
Tacikistan	1	3.33
Komor Adaları	1	3.33
Kazakistan	1	3.33
İran	2	6.67
Fas	1	3.33

Toplam Öğrenci Sayısı: 30

Katılımcı profilinin en dikkat çekici özelliği uluslararası çeşitliliktir. Toplamda 15 farklı ülkeden öğrencinin yer aldığı çalışmada, Türkmenistan (%26,67) ve Suriye (%20) uyruklu öğrenciler en geniş temsil oranına sahiptir.

(Diğer ülkeler) **Afganistan, Irak, Rusya, Tunus, Bangladeş, Tacikistan, Komor Adaları, Kazakistan, Fas*

Tablo 5. Katılımcıların Bölüm/ İş Alanları

Bölüm / İş Alanı	Katılımcı Sayısı
Halkla İlişkiler ve Tanıtım	3
İşletme	5
Kimya	3
Psikoloji	5
Lojistik Yönetimi	1
Anestezi	1
Sosyoloji	1
Mimarlık	1
Siyaset Bilimi	3
Endüstriyel Ürün Tasarım	1
Diş Protez	1
Satış ve Pazarlama	1
Ekonomi ve Finans	1
Bölüm Yazmayan (Paylaşmak İstemeyen)	6

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Akademik branş bazında yapılan değerlendirmede ise; İşletme, Psikoloji ve Siyaset Bilimi gibi Sosyal ve İdari Bilimler alanında eğitim görenlerin (%60) ağırlıkta olduğu, bunu Fen ve Sağlık Bilimleri ile Tasarım alanlarının takip ettiği görülmektedir. Katılımcıların %20'si ise bölüm bilgisini paylaşmamayı tercih etmiştir.

Şekil 10. MAXQDA ile 30 belgenin bulut kavramsal görselleştirilmesi

MAXQDA nitel veri analiz yazılımı kullanılarak çözümlenen 30 katılımcı görüşmesine ait verilerden, kavramsal yoğunluğu ve öne çıkan temaları görselleştirmek amacıyla kelime bulutu oluşturulmuştur. Kelime bulutu incelendiğinde, "uluslararası", "eğitim", "öğrenci", "yabancı" ve "kültür" kavramlarının yüksek frekansla öne çıktığı görülmektedir. Bu kavramları sıklık açısından "ayrımcılık", "eşitlik", "İstanbul", "hak" ve "bilgi" ifadeleri takip etmektedir.

Kelime büyüklükleri ve kullanım sıklıkları, katılımcı anlatılarının ağırlıklı olarak uluslararası öğrencilerin eğitim deneyimleri, kültürel etkileşimleri ve hak temelli meseleler etrafında yoğunlaştığını göstermektedir. Bu durum, saha verilerinin araştırmanın temel amacıyla örtüştüğünü ve katılımcı deneyimlerinin özellikle yükseköğrenim sürecinde karşılaşılan yapısal ve kültürel dinamiklere odaklandığını ortaya koymaktadır. Kelime bulutu analizi, nitel verilerden elde edilen temaların görsel olarak doğrulanmasına katkı sağlayarak bulguların tutarlılığını güçlendirmektedir.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Yarı Yapılandırılmış Mülakat Soruları

1. Türkiye'ye gelmeden önce uluslararası öğrenci statüsü hakkında ne kadar bilgiye sahiptiniz? Hangi kaynaklardan bilgi edindiniz?
2. Türkiye'deki üniversitelerde uluslararası öğrencilere eşitlik sağlandığına inanıyor musunuz?
3. Üniversitelerde mevcut hizmetlerin uluslararası öğrencilerin haklarını koruma konusunda yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Hangi hizmetlerin eksik olduğunu düşünüyorsunuz?
4. Karşılaştığınız ayrımcılık durumlarında üniversitenin müdahale ettiğini düşünüyor musunuz?
5. Türkiye'deki kültürel uyum programlarının çeşitliliği ve etkinliği hakkında ne düşünüyorsunuz? Bu programların sizin deneyiminiz üzerindeki etkileri neler oldu?
6. Öğrenci hakları konusunda ne kadar bilgi sahibisiniz? Üniversitenizin bu konudaki bilgilendirme faaliyetleri yeterli miydi?
7. Uluslararası öğrencilerin desteklenmesi adına üniversitenizin sunduğu mekanizmalar hakkında neler düşünüyorsunuz? Bu mekanizmaların etkinliği hakkında deneyimlerinizi paylaşır mısınız?
8. Türkiye'deki eğitim sistemine ilişkin genel memnuniyet düzeyinizi nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu memnuniyetsizliğin veya memnuniyetin sebepleri neler?
9. Türkiye'deki üniversiteleri ve burada okumayı genel olarak önerir misiniz? Neden? Hangi faktörler bu önerinizi etkiliyor?
10. Türkiye'deki eğitim sürecinizin size ve ülkeye sağladığı kazanımları nasıl değerlendiriyorsunuz? Uluslararası öğrencilerin Türkiye'ye olan katkılarını biliyor musunuz? Bu katkılar neler olabilir?
11. Türkiye'ye geldikten sonra komşularınızla olan ilişkileriniz nasıldı? Onlarla etkileşimlerinizde olumlu ya da olumsuz deneyimler yaşadınız mı?
12. Uluslararası öğrencilerle diğer öğrenciler arasındaki sosyal ilişkiler hakkında ne düşünüyorsunuz? Bu ilişkileri geliştirmek için neler yapılabilir?
13. Okul dışındaki sosyal etkinliklere katılma fırsatınız oldu mu? Bu etkinlikler, arkadaş çevrenizi nasıl etkiledi?
14. Türkiye'deki diğer uluslararası öğrencilerle olan dostluklarınız nasıl? Bu ilişkiler sizce kültürel entegrasyonunuza katkıda bulunuyor mu?
15. Türkiye'de uluslararası öğrenci olmayı öneriyor musunuz? Neden? Bu deneyimin artı ve eksileri neler?

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Uluslararası Öğrencilerin Kültürel Uyumu ve Etkileşimi

Tablo 6. Kültürel Uyum ve Etkileşim

Alt Kategoriler	Temel Odak Noktaları ve Bulgular	Öne Çıkan Katılımcı Görüşleri (Özet)
Sosyal İlişkilerde Deneyimler	Arkadaş çevresinin "ikinci aile" olarak görülmesi, aidiyet hissi, dil bariyerinin sosyal etkinliklerle (spor, kahve vb.) aşılması.	*"Buraya geldikten sonra huzurlu bir yaşam hakkına sahip olduğumu hissediyorum." (Ö8)* *"Onlar (arkadaşlarım) aslında benim ikinci ailem oldu." (Ö12)*
Kültürel Uyum Programları	Üniversite ve STK etkinliklerinin (festival, kültür günleri) kaynaştırıcı rolü, dini/dilsel yakınlıkların uyumu kolaylaştırması.	*"Üniversiteler kültür günleri düzenliyor... Otuzdan fazla kişiyle tanışıp iletişim kurdum." (Ö22)* *"Dil ve din konusunda çok fazla zorlanmadım." (Ö3)*
Komşularla İlişkiler	Türk komşuların misafirperverliği, yemek paylaşımı (bayramlar), "yabancı" yerine "komşu" olarak kabul görme süreci.	*"Bayramlarda kendi yaptıkları tatlıları bizimle paylaşıyorlar... Hiç ayrım yapmıyorlar." (Ö30)* *"Misafirliklere çağrılıyorduk; çok ilgiliydiler." (Ö8)*

Tablo incelendiğinde, "Kültürel Uyum ve Etkileşim" temasının katılımcılar nezdinde en yoğun karşılık bulduğu alanın "Sosyal İlişkilerde Yaşanan Deneyimler" (f=39) olduğu görülmektedir. Katılımcılar, Türkiye'deki sosyal çevreyi bir destek mekanizması olarak tanımlamakta ve özellikle ailelerinden uzakta olmanın yarattığı boşluğu arkadaş gruplarıyla ("ikinci aile") doldurmaktadırlar.

"Kültürel Uyum Programları" (f=29) kategorisinde ise üniversitelerin düzenlediği festivallerin, uluslararası öğrencilerin kendilerini ifade etmeleri ve kültürel sermayelerini paylaşmaları için kurumsal bir zemin hazırladığı tespit edilmiştir. Son olarak, "Komşuluk İlişkileri" (f=24) kategorisi, toplumsal kabulün yereldeki yansıması olarak öne çıkmaktadır. Özellikle Türk komşuların gösterdiği misafirperverlik ve bayramlar gibi özel günlerdeki paylaşımcı tutumlar, öğrencilerin sosyal dışlanma riskini azaltarak uyum sürecini hızlandıran kritik bir faktör olarak değerlendirilmektedir.

Haklar ve Üniversite Hizmetleri

Bu tema, uluslararası öğrencilerin yasal haklarına dair farkındalıklarını ve üniversitelerin bu hakları koruma/bilgilendirme konusundaki performansını değerlendirmektedir. Bulgular, öğrencilerin en çok zorlandığı ve kurumsal desteğe en fazla ihtiyaç duyduğu alanın burası olduğunu göstermektedir.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Tablo 7. Haklar ve Üniversite Hizmetleri

Kategori	Temel Bulgular ve Sorun Alanları	Temsilci Katılımcı Görüşleri
Hizmetlerin Yeterliliği ve Eksiklikler	Bürokratik engeller (Göç İdaresi, ikamet), danışmanlık yetersizliği, mülteci/yerinden edilmiş öğrenciler için özel mekanizma eksikliği.	*"Özellikle yabancı öğrencilerin haklarının savunulmasında ekstra bir çaba harcandığını düşünmüyorum." (Ö12)*
Hak Bilgilendirme Faaliyetleri	Bilgilendirmenin sistematik olmaması, öğrencinin bilgiye kendi çabasıyla ulaşması, Uluslararası Ofislerin değişken performansı.	*"Uluslararası ofis vize işlemleri ve ikamet izni gibi konuları detaylıca anlattılar." (Ö19)* *"Bilgilendirme faaliyetlerinin yeterli olmadığını düşünüyorum." (Ö3)*
Haklara Dair Bilgi Düzeyi	Sağlık ve burs hakları gibi kritik konularda düşük farkındalık, bilgi eksikliği nedeniyle yaşanan hak kayıpları.	*"Bir öğrenci geldiğinde hakların net bir şekilde anlatılması lazım... ki kendilerini güvende hissetsinler." (Ö11)*

Haklar ve Üniversite Hizmetleri teması altında elde edilen veriler incelendiğinde, katılımcıların en yoğun şekilde "Hizmetlerin Yeterliliği ve Eksiklikler" (f=23) kategorisine odaklandığı görülmektedir. Bu yüksek frekans, uluslararası öğrencilerin özellikle ikamet izni, adres kaydı ve sağlık sigortası gibi bürokratik süreçlerde kendilerini korumasız ve rehberlikten yoksun hissettiklerini kanıtlamaktadır. Katılımcı anlatıları, üniversiteler arasında standart bir uygulamanın olmadığını; bazı kurumların Uluslararası Ofisler aracılığıyla başarılı bir oryantasyon süreci yürüttüğünü (Ö19, Ö9), bazılarının ise bu süreçte pasif kaldığını ortaya koymaktadır.

Özellikle yerinden edilmiş veya mülteci statüsündeki öğrencilerin (Ö12) vurguladığı "hak savunuculuğu eksikliği", üniversitelerin sunduğu hizmetlerin genel bir çerçeveyle sınırlı kaldığını ve kırılgan gruplara yönelik özel politikaların geliştirilmediğini göstermektedir. "Haklara Dair Bilgi Düzeyi" (f=5) kategorisindeki düşük frekans ise öğrencilerin sahip oldukları hakların kapsamını bilmedikleri için bu konuda yeterli beyanda bulunamadıklarına işaret etmektedir. Sonuç olarak, katılımcı görüşleri; üniversitelerin sadece akademik değil, yasal ve bürokratik süreçlerde de "kurumsal rehberlik" rolünü üstlenmesi ve bu bilgilendirmeyi çok dilli, sistematik bir yapıya kavuşturması gerektiğini vurgulamaktadır.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Eşitlik ve Ayrımcılık Algısı
Bu tema; katılımcıların akademik ve sosyal alanlardaki adalet algılarını, maruz kaldıkları ayrımcılık türlerini ve kurumların bu sorunlara karşı müdahale kapasitelerini kapsamaktadır.

Tablo 8. Eşitlik ve Ayrımcılık Algısı

Kategori	Temel Bulgular ve Öne Çıkan Hususlar	Temsilci Katılımcı Görüşleri
Akademik Eşitlik Algısı	Öğretim elemanlarının genel olarak adil tutumu; ancak ücret politikaları ve burs imkanlarındaki yapısal eşitsizlikler.	*"Akademik kadro genelde eşit davranıyor ancak ücret ve burslarda eşitlik yok." (Ö3/Ö15)*
Ayrımcılık Deneyimi	Mikro-ayrımcılık (metroda bakışlar), dil bariyeri nedeniyle dışlanma ve kurumsal ilgisizlik (Kariyer Ofisi vb.).	*"Arapça konuşsam garip bakışlar alıyorum... Kariyer ofisi 'bu bizim işimiz değil' dedi." (Ö10/Ö11)*
Sosyal Eşitlik Algısı	Toplumsal değerler üzerinden sağlanan kabul; ancak "misafir" statüsünden çıkamama ve yüzeysel ilişkiler.	*"Müslüman bir ülke olması nedeniyle ahlaki değerler var, burada daha fazla eşitlik olduğunu düşünüyorum." (Ö14)*
Üniversitenin Müdahalesi	Ayrımcılığa karşı kurumsal bir birimin veya mekanizmanın yokluğu; müdahalenin görünmezliği.	*"Üniversitenin bu tür durumlara müdahale ettiği bir olayla karşılaşmadım." (Ö14)*

Katılımcıların deneyimleri, Türkiye'deki üniversite ekosisteminde "eşitlik" kavramının çok katmanlı bir yapı sergilediğini göstermektedir. Akademik Eşitlik Algısı (f=23) kategorisinde, öğretim üyelerinin sınıf içi tutumları genel olarak kapsayıcı bulunsa da ekonomik uygulamalar (taksit imkanı, burs kısıtlamaları) öğrenciler tarafından "yapısal bir ayrımcılık" olarak nitelendirilmektedir. Özellikle Ö15'in vurguladığı yüksek not ortalamasına rağmen burslara erişememe durumu, akademik başarının kurumsal ödüllendirme sürecinde milliyet bariyerine takıldığını kanıtlamaktadır.

Ayrımcılık Deneyimi (f=22) verileri incelendiğinde, ayrımcılığın sadece doğrudan fiziksel bir eylem değil; dilden, statüden ve görünümden beslenen "mikro-saldırılar" şeklinde tezahür ettiği görülmektedir. Katılımcı Ö12'nin felsefe dersinde tanık olduğu olay, dil yeterliliği düşük olan öğrencilerin akademik kadro tarafından dışlanabildiğini; Ö11'in deneyimi ise Kariyer Ofisi gibi birimlerin uluslararası öğrencileri "hizmet alanı dışı" görerek dışladığını ortaya koymaktadır.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

En düşük frekansa sahip olan "Üniversitenin Ayrımcılığa Müdahalesi" (f=2) kategorisi, araştırmanın en kritik bulgularından biridir. Bu durum, üniversitelerde ayrımcılığa karşı aktif bir şikâyet veya çözüm mekanizmasının bulunmadığını ya da mevcut birimlerin öğrenciler tarafından bilinmediğini göstermektedir.

Uluslararası öğrencilerin kendilerini güvende hissetmeleri için kurumsal yapıların "ayrımcılık karşıtı" politikaları görünür kılması ve sosyal/ekonomik eşitsizlikleri minimize edecek kapsayıcı stratejiler geliştirmesi gerekmektedir.

Bilgi Kaynakları ve Hazırlık Süreci
Bu tema, katılımcıların Türkiye'deki eğitim hayatlarına başlamadan önce ve başvuru sürecinde bilgiye hangi kanallar aracılığıyla ulaştıklarını ve "uluslararası öğrenci" statüsüne dair farkındalık düzeylerini incelemektedir.

Tablo 9. Bilgi Kaynakları ve Hazırlık Süreci

Kategori	Temel Bulgular ve Bilgi Kanalları	Temsilci Katılımcı Görüşleri
Uluslararası Öğrenci Statüsüne Dair Ön Bilgi	Statünün getirdiği hak ve yükümlülüklerin (ikamet, vize vb.) sonradan öğrenilmesi; mülteci öğrenciler için statü belirsizliği.	*"Türkiye'ye geldiğimde okuyup okuyamayacağıma dair bile bir fikrim yoktu... belirsizlik vardı." (Ö12)* *"Böyle bir kontenjan olduğunu buraya geldikten sonra öğrendim." (Ö26)*
Bilgi Kaynakları	Gayri resmi yolların (YouTube, Instagram, acenteler) baskınlığı; resmi üniversite web sitelerinin ve kamu kurumlarının geri planda kalması.	*"Instagram sayfaları bu bilgileri ücretsiz veriyordu." (Ö24)* *"İnternetten birçok video araştırdım... YouTube ve Instagram hesapları bilgi veriyor." (Ö1)*

Bilgi kaynakları ve hazırlık süreci üzerine yapılan görüşmeler, uluslararası öğrencilerin Türkiye'deki eğitim sistemine dahil olurken kurumsal bir boşlukla karşılaştıklarını göstermektedir. Uluslararası Öğrenci Statüsüne Dair Ön Bilgi (f=25) kategorisindeki yüksek frekans, öğrencilerin büyük çoğunluğunun sahip oldukları statünün hukuki ve idari sonuçlarını (ikamet izni, YKS dışı kontenjanlar vb.) ancak Türkiye'ye geldikten sonra veya süreç içinde deneyimleyerek öğrendiklerini ortaya koymaktadır. Özellikle yerinden edilmiş katılımcıların (Ö12) ifadeleri, mülteci statüsü ile öğrenci statüsü arasındaki geçişkenliğin yarattığı belirsizliğin, eğitim planlamasını ciddi oranda zorlaştırdığına işaret etmektedir.

Bilgi Kaynakları (f=15) kategorisinde ise resmi kanalların yetersizliği dikkat çekmektedir. Katılımcılar, üniversitelerin web siteleri veya kamu duyuruları yerine; dijital içerik üreticilerini, sosyal medya gruplarını ve ücretli/ücretsiz danışmanlık yapan acenteleri (Ö7, Ö24) birincil kaynak olarak kullanmaktadır.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Bu durum, bilgiye erişimde şeffaflık ve güvenilirlik riskini de beraberinde getirmektedir. Katılımcıların "bilginin dağınık ve güncel olmaması" yönündeki eleştirileri, Türkiye'nin uluslararası öğrenci politikasında merkezi ve çok dilli bir bilgilendirme sistemine duyulan acil ihtiyacı kanıtlamaktadır. Sonuç olarak, hazırlık sürecinin bireysel çabalara ve informal ağlara dayalı olması, öğrencilerin uyum sürecini en başından itibaren kırılgan hale getirmektedir.

Eğitim Deneyimi ve Memnuniyeti

Bu tema; katılımcıların akademik sistemden duydukları tatmini, eğitimin bireysel dönüşümlerine etkisini ve Türkiye'yi bir eğitim destinasyonu olarak görme eğilimlerini analiz etmektedir.

Tablo 10. Eğitim Deneyimi ve Memnuniyeti

Alt Kategori	Temel Bulgular ve Deneyimler	Temsilci Katılımcı Görüşleri
Eğitim Almayı Önerme Durumu	Türkiye'nin bölgesel bir eğitim merkezi olarak algılanması; ancak maddi imkanların (kira, harç) önerme düzeyini etkilemesi.	*"Türkiye'de eğitim almayı öneriyorum... Ama çok zor. Yeni bir yaşam gibi hissetmek gerekiyor." (Ö1)*
Genel Memnuniyet	Akademik kadro ve müfredattan duyulan memnuniyet; İngilizce bölümlerde Türkçe anlatım yapılması gibi uygulama sorunları.	*"Hocalar bazen İngilizce bilmedikleri için Türkçe anlatıyorlar. Anlamayanlar için zorlayıcı." (Ö13)*
Türkiye'ye Katkı Potansiyeli	Öğrencilerin sadece alıcı değil; ekonomik (harç, kira) ve kültürel (vizyon, dil) olarak aktif katkı sunan bireyler olması.	*"Türkiye'nin bana kattığı vizyoner düşünme yetisini, ben de buradaki insanlara katıyorum." (Ö12)*
Zorluklar (Dil, Müfredat, Maddi)	Dil bariyeri, çalışma izni kısıtlılığı ve mülteci statüsündeki öğrencilerin yaşadığı çifte dezavantaj.	*"4 dil biliyorum, yüksek lisans yapıyorum ama yabancı olduğum için çalışamıyorum." (Ö11)*
Eğitimin Kişisel Katkıları	Özgüven artışı, yeni bir dil kazanımı, kültürel farkındalık ve profesyonel vizyon değişimi.	*"YTB çok renkli bir program... kazandığımız uluslararası tecrübe bizi genişletiyor." (Ö4)*

Araştırmanın en yüksek frekansa sahip kategorisi olan "Türkiye'de Eğitim Almayı Önerme Durumu" (f=49), Türkiye'nin uluslararası öğrenciler nezdinde güçlü bir çekim merkezi olduğunu kanıtlamaktadır. Katılımcılar, özellikle kendi ülkelerindeki eğitim sistemine kıyasla Türkiye'yi daha "ileri ve vizyoner" (Ö3) bulmaktadır. Ancak bu memnuniyet, ekonomik koşullar ve yaşam maliyetleri ile doğrudan ilişkilendirilmekte; maddi desteği olmayan öğrenciler için sürecin "yeni bir yaşam kurmak kadar zor" (Ö1) olduğu vurgulanmaktadır.

Eğitim Sistemine Genel Memnuniyet (f=26) kategorisinde akademik kaliteye dair olumlu algı sürerken, "uygulama sorunları" dikkat çekmektedir. Özellikle İngilizce eğitim vaat edilen programlarda derslerin Türkçe işlenmesi (Ö13) ve sınıfların kalabalık olması, uluslararasılaşma standartları açısından geliştirilmesi gereken alanlar olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, katılımcıların sadece birer "öğrenci" değil, aynı zamanda kira, harç ve tüketim harcamalarıyla aktif birer ekonomik aktör (f=24) oldukları gerçeği, Ö19 ve Ö3 tarafından açıkça dile getirilmiştir.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Mülteci statüsündeki öğrenciler ile diğer uluslararası öğrenciler arasındaki algı farkı (Ö12), ayrımcılık ve uyum politikalarının daha spesifik (mülteci odaklı) geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Katılımcıların dört dil bilmelerine rağmen çalışma hayatına dahil olamamaları (Ö11), Türkiye'nin elindeki "nitelikli insan kaynağını" kullanma noktasında bürokratik engellerle karşılaştığını kanıtlar niteliktedir.

SONUÇ

Bu çalışma, Türkiye'de üniversitelerde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin yükseköğrenim deneyimlerini akademik, sosyal, kültürel ve hak temelli boyutlarıyla nitel bir yaklaşımla incelemiştir. İstanbul'da öğrenim gören 30 uluslararası öğrenciden elde edilen bulgular, Türkiye'deki yükseköğrenim deneyiminin genel olarak akademik memnuniyetin yüksek olduğu; buna karşın dil bariyeri, bürokratik süreçler ve bilgiye erişimde yaşanan yapısal sorunlar nedeniyle kırılgan bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu çalışmadan elde edilen bulgular, Türkiye'nin yükseköğrenimde uluslararasılaşma hedeflerinin yalnızca uluslararası öğrenci sayısındaki artışla sürdürülebilir hale gelmediğini; esas belirleyici unsurun, öğrencilerin haklara erişimini güvence altına alan, uyumu kolaylaştıran ve eşitlik algısını güçlendiren kurumsal kapasite olduğunu göstermektedir. Görüşmeler, uluslararası öğrencilerin Türkiye'ye yönelik genel akademik memnuniyetinin yüksek olmasına rağmen, yükseköğrenim deneyimlerinin hak temelli alanlarda kırılganlaştığını ortaya koymaktadır. Bu nedenle, uluslararasılaşma stratejilerinin "niceliksel büyüme" ekseninden "niteliksel derinlik" eksenine taşınması gerekmektedir.

Saha verileri, öğrencilerin ikamet izni, adres kaydı, sağlık sigortası, burs imkanları ve çalışma hakkı gibi kritik başlıklarda bilgilendirme ve rehberliğe en fazla ihtiyaç duydukları alanın haklar ve üniversite hizmetleri olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin resmi kanallar yerine sosyal medya, YouTube/Instagram içerikleri ve acenteler gibi kaynaklara yönelmesi, bilginin dağınık, güncelliği belirsiz ve zaman zaman riskli biçimde dolaşıma girdiğini işaret etmektedir. Bu bulgu, üniversiteler düzeyinde çok dilli ve standartlaştırılmış hak bilgilendirme süreçlerinin kurumsallaştırılmasını zorunlu kılmaktadır. Oryantasyon programlarının yalnızca kampüs tanıtımı ve akademik bilgilendirme ile sınırlı kalmayıp, öğrenci statüsünün getirdiği hak ve yükümlülükleri sistematik biçimde içeren bir "hak temelli oryantasyon" yapısına dönüştürülmesi, öğrencilerin ilk yılda yaşadığı belirsizlikleri azaltacaktır.

Araştırma bulgularında dil yeterliliğinin hem akademik başarı hem de toplumsal entegrasyon açısından merkezi bir değişken olarak öne çıkması, dil desteğinin uluslararasılaşma politikasının çekirdek bileşenlerinden biri olarak ele alınması gerektiğini göstermektedir. Katılımcı anlatıları, dil bariyerinin yalnızca günlük yaşamı değil, akademik süreci de doğrudan etkilediğini; özellikle "İngilizce program" vaadine rağmen derslerin fiilen Türkçe işlenmesinin eşit erişim ilkesini zayıflattığını ortaya koymaktadır. Bu nedenle, üniversitelerin Türkçe öğretimini hazırlık sınıflarıyla sınırlamayan; dönem içi destek atölyeleri, akademik Türkçe modülleri, danışmanlığa entegre dil koçluğu ve bölüm-temelli terminoloji desteği gibi uygulamalarla güçlendirmesi önem taşımaktadır.

Aynı zamanda İngilizce yürütülen programlarda öğretim süreçlerinin şeffaf biçimde denetlenmesi ve ders sunum dilinin program hedefiyle uyumlu hale getirilmesi, uluslararasılaşma standartları açısından kritik bir iyileştirme alanıdır.

Çalışmada kültürel uyumun büyük ölçüde sosyal ağlar üzerinden gerçekleştiği; arkadaşlık ilişkileri ve komşuluk bağlarının öğrenciler için "koruyucu" işlev gördüğü görülmektedir. Bu güçlü yanın kurumsal düzeye taşınması, uyumun bireysel çabalara bağımlılığını azaltacaktır. Üniversitelerin kültür günleri, kulüp faaliyetleri ve ortak sosyal üretim alanlarını sadece etkinlik takvimi olarak değil, aidiyet ve etkileşimi sürdürülebilir kılan mekanizmalar olarak tasarlaması gerekmektedir. Bu çerçevede akran mentorluk programları, uluslararası öğrencileri yerel öğrencilerle "eş düzey" buluşturan proje temelli çalışmalar ve kampüs dışı şehir deneyimlerini destekleyen sosyal entegrasyon modülleri, uyumun yüzeysel ilişkiler düzeyinde kalmasını engelleyebilir.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Eşitlik ve ayrımcılık algısına ilişkin bulgular, öğretim elemanlarının bireysel düzeyde genellikle adil tutumlar sergilediğini; ancak burs, harç, çalışma izni ve kariyer hizmetleri gibi alanlarda yapısal eşitsizliklerin daha görünür hale geldiğini göstermektedir. Mikro ayrımcılık deneyimlerinin yaygınlığına karşın üniversitenin müdahalesine ilişkin anlatıların son derece sınırlı kalması, kurumlarda ya etkili bir mekanizma bulunmadığını ya da mekanizmaların görünür olmadığını düşündürmektedir.

Bu nedenle üniversitelerde ayrımcılıkla mücadele ve başvuru/şikâyet süreçlerini yönetecek, öğrencilerin güvenle erişebileceği bağımsız birimlerin yapılandırılması; süreçlerin çok dilli yürütülmesi, ayrıca personel ve öğrencilere yönelik düzenli farkındalık eğitimlerinin kurumsal rutin haline getirilmesi gerekmektedir. Özellikle mülteci/yerinden edilmiş statüdeki öğrencilerin daha kırılgan bir konumda olduğuna ilişkin bulgular, "tek tip uluslararası öğrenci politikası" yaklaşımının yeterli olmadığını; kırılgan gruplara yönelik hedefli destek paketlerinin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Son olarak, katılımcıların Türkiye'ye katkılarını yalnızca kültürel değil aynı zamanda ekonomik ve sosyal boyutlarıyla vurgulaması, uluslararası öğrencilerin "pasif yararlanıcılar" değil, üniversite ve şehir ekosisteminin aktif aktörleri olarak görülmesi gerektiğini teyit etmektedir. Bu nedenle, kariyer ofisleri ve staj/işe geçiş mekanizmalarının uluslararası öğrencileri "hizmet dışı" bir grup olarak değil, üniversitenin mezun başarısı ve toplumsal etki hedeflerinin parçası olarak konumlandırması; çalışma izni ve istihdam süreçlerinde doğru yönlendirme ve işverenle aracılık kapasitesini artırması önemlidir. Böylelikle Türkiye'nin yükseköğrenimde uluslararasılaşma politikası, yalnızca öğrenci çekmeye değil, öğrencinin deneyimini nitelikli biçimde yönetmeye ve mezuniyet sonrası bağları sürdürmeye dayalı daha olgun bir modele evrilebilecektir.

Bu öneriler bütüncül biçimde değerlendirildiğinde, çalışmanın temel çıkarımı şudur: Türkiye'nin uluslararası öğrenci politikalarında sürdürülebilir başarı, uluslararası öğrenci sayısını artırmaktan çok, öğrencinin Türkiye'deki yaşamını ve öğrenimini hak temelli, kapsayıcı ve öngörülebilir bir yönetişimle güvence altına alabilme kapasitesine bağlıdır. Bu kapasite güçlendiği ölçüde, akademik memnuniyetin sosyal uyumla desteklendiği, eşitlik algısının kurumsal mekanizmalarla pekiştirildiği ve Türkiye'nin "eğitim destinasyonu" marka değerinin kalıcılaştığı bir uluslararasılaşma modeli mümkün olacaktır.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

KAYNAKÇA

Altbach, P. G., & Knight, J. (2007). The Internationalization of Higher Education: Motivations and Realities. Journal of Studies in International Education, 11(3-4), 290-305. https://doi.org/10.1177/1028315307303542

Amin, Samir, Bugünkü Üçüncü Dünyada Demokrasi Sorunu, (Çev. Fethi, A.), Alan Yayıncılık, İstanbul 1994.

Akgün, Birol. / Çelik, Metin., "50 Soruda Eğitimin Uluslararasılaşması ve Türkiye", Altınbaş Üniversitesi Yayınları içinde, (Metin Çelik, "Kültürel Diplomasi Açısından Uluslararası Eğitimin Önemi Nedir?"), 2022.

Alımukhamedov, Farkhad., "Türkiye'ye Uluslararası Öğrenci Göçünün Analizi", Bilge Strateji, Cilt 7, Sayı 12, 2015, s. 117–132.

Barın, Taylan., "Farklılıkların Bir Arada Yaşamasında Liberal Bir Yaklaşım: Çokkültürlülük Teorisi", Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi, Sayı 2, 2016.

Baydemir, Mehmet. / Bolat, Mehmet. Ali., "Türkiye'nin Uluslararası Öğrenci Politikası (2002–2024)", Cihannüma Sosyal Bilimler Akademi Dergisi, Cilt 3, Sayı 1, 2024, s. 70–95.

Berry, John W., "A Psychology of Immigration", Journal of Social Issues, Cilt 57, Sayı 3, 2001, s. 615–631, (https://doi.org/10.1111/0022-4537.00231).

Büyüköztürk, Şener., Kılıç-Çakmak, Ebru., Akgün, Özcan. E., Karadeniz, Şirin. ve Demirel, Funda., Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Pegem Akademi, 2017.

Cho, Hyuk., Sharing Concern for Justice: Becoming an Intercultural Church as a Postcolonial Mission Practice in the Canadian Context of Integrative Multiculturalism, Doktora Tezi, Emmanuel College & Toronto School of Theology, University of Toronto, 2017.

Çifçi, Orhan., "Amerikan Çok Kültürlülüğünü Yeniden Düşünmek: Hispanik/Latinolar ve Amerikan Toplumu İçerisindeki Rolü", Liberal Düşünce Dergisi, Cilt 25, Sayı 100, 2020, s. 91–114,

Doytcheva, Milena., Çokkültürlük (Çev. T. Akıncılar), İletişim Yayıncılık, 2009.

Ergin, Gözde. / Türk, Fahri., "Türkiye'de Öğrenim Gören Orta Asyalı Öğrenciler", Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi, Cilt 2, Sayı 1, 2010, s. 35–41.

Güvenç, Bozkurt, Seçilmiş Bazı Ülkelerde Yükseköğretime Geçiş, ÖSYM Yayınları, Ankara, 1992.

Jamid, Hafsa. (2025). From Student Mobility to Labor Immigration: Professional Trajectories and 'Paper Careers' of Moroccan Graduates in France. Historical Social Research / Historische Sozialforschung, 50(1), 124–136.

Kadir, Hasan. (2025). The Relationship Between Academic Self-Concept and Academic Success on International Students / Uluslararası Öğrencilerde Akademik Benlik Kavramı ile Akademik Başarı İlişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Knight, J. (2015). International Universities: Misunderstandings and Emerging Models? Misunderstandings and Emerging Models? Journal of Studies in International Education, 19(2), 107-121. https://doi.org/10.1177/1028315315572899

Kaushal, Neeraj / Lanati, Mauro. (2019). International Student Mobility: Growth and Dispersion (NBER Working Paper No. 25921). National Bureau of Economic Research, Cambridge.

Kevser, Mehmet. (2020). Farklılıkların Yönetimi Kavramına Yönelik Kuramsal Bir Değerlendirme. International Journal of Business and Economic Studies, 1(2), 86–95.

Kongar, Emre. (1997). Küreselleşme ve Kültürel Farklılıklar Çerçevesinde Ulusal Kültür. www.kongar.org

Kymlicka, Will. (2011). Multiculturalism in Normative Theory and in Social Science. Ethnicities, 11(1), 5–11. https://www.jstor.org/stable/23890665

Marginson, Simon. (2012). Including the Other: Regulation of the Human Rights of Mobile Students in a Nation-Bound World. Higher Education, 63(4), 497–512. https://www.jstor.org/stable/41429095

McCowan, Tristan. (2025). Global Dynamics of Higher Education. Universities and Climate Action, UCL Press, 81–102. https://doi.org/10.2307/jj.20753057.10

Mokrane, Hamza / Halaç, Hakan H. (2022). Anadolu Üniversitesi Uluslararası Öğrencilerinin Türkiye'nin Kültürel Miras Farkındalıkları. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 26(3), 667–680.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Musizvingoza, Rutendo. (2020). Exploring the Challenges and Coping Strategies of Sub-Saharan African Students in Turkey. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 33(3), 587–611. Özensel, Ertan. (2012). Çokkültürlülük Uygulaması Olarak Kanada. Akademik İncelemeler Dergisi, 7(1), 55–70.

Prikhodko, Anna, Türkiye'de Yükseköğrenim Gören Uluslararası Öğrencilerin Psikolojik, Sosyokültürel ve Akademik Uyumu / Psychological, Socio-Cultural, and Academic Adaptation of International Students in Higher Education in Turkey, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir 2025.

Safawi, Siti S., Türkiye'deki Uluslararası Öğrencilerin Yükseköğretime Uyumları: Bir Meta-Sentez Çalışması / Adaptation of International Students to Higher Education in Turkey: A Meta-Synthesis Study, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin 2025.

Taşçı, Faruk., / Kızılkaya, Hamza. (2025). Uluslararası öğrencilerin Türkiye'ye katkıları (Sayı 264). Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA). https://media.setav.org/tr/dosya/2025/05/uluslararasi-ogrencilerin-turkiyeye-katkilari.pdf

Tavares, V. (2025). Seeing the Unseen: Representations of Being and Feeling in Plurilingual International Students' Adjustment Experiences. In P. Kalaja & S. Melo-Pfeifer (Eds.), *Visualising Language Students and Teachers as Multilinguals: Advancing Social Justice in Education* (pp. 156–176). Multilingual Matters & Channel View Publications. https://doi.org/10.2307/jj.20558241.12

UNESCO Institute for Statistics. (n.d.). Other policy relevant indicators: Inbound internationally mobile students by continent of origin. https://data.uis.unesco.org/index.aspx?queryid=3804# (Son erişim tarihi: 04.12.2024).

United Nations. (n.d.). Universal Declaration of Human Rights. https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights (Son erişim tarihi: 07.12.2024).

Ünal, Menderes. (2013). Avrupa Birliği Erasmus öğrenci hareketliliği programının CIPP (bağlam, girdi, süreç, ürün) modeline göre değerlendirilmesi (Doktora tezi). Türkiye Avrupa Birliği Bakanlığı, Avrupa Birliği Akademik Araştırmalar Serisi-2.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı. (2025). Başkanlığımız. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. https://ytb.gov.tr/kurumsal/baskanlik

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License